

הלכות מגלה וחנכה

יש בגללן שמי מצות צשה מדברי סופרים ואינו סודותם. וכוונת שמי מצות אלו במקרים אלו:

פָּרָק ראשון

א קריאת המגלה בזמנה - מצות צשה מדברי סופרים, ונדבכים ידועים שהיא תקנת הנביאים, והכל חכמים בקריאתה: אנשים ונשים וגרים וצדדים משחררים, ומחזקים את הקטנים לקרותה, ואפלו כהנים בעבודתם - מבטלין עבודתם ובאין לשמץ מקרא מגלה, וכן מבטלים סלימוד תורה לשמץ מקרא מגלה, קל-נחמר לשאר מצות של תורה שכלן נדחין מפני מקרא מגלה, ואין לה דבר שנדחה מקרא מגלה מפניו חוץ ממת מצוה ששני לו קוראין, שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא.

ב אהד הקורא ואחד השומע מן-הקורא - יצא ודי חוכתו, והוא שישמע מפי מי שהוא חוב בקריאתה, לפיכך אם היה הקורא קטן או שוטה, השומע ממנו - לא יצא.

ג מצוה לקרות את-קבלה, ומצוה לקרותה בלילה וביום, וכל-הלילה כשר לקריאת הלילה, וכל-היום כשר לקריאת היום, ומכרף קדם קריאתה בלילה שלש ברכות, ואלו הן: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגלה, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שצונו נסים לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה; ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהצונו וקמנו והגישנו לזמן הזה; וביום אינו חוזר ומכרף שהצונו, ומקום שנגנו לברך את-ה' - מכרף: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל הרב את-ריבנו והדן את-דיננו והנוקם את-נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל-אויבי נפשנו, ברוך אתה ה' הנפרע לישראל מכל-צריהם האל המושע.

ד אינהו זמן קריאתה - ומנים הרבה תקנו לה חכמים, שגאמר: בזמניהם (אמר ס. יא), ואלו הם זמני קריאתה: כל-מדינה שהיתה מקפת חומה מימי יהושע בן-נון, בין בארץ בין בחוזה לארץ, אף-על-פי שאין לה עכשיו חומה - קורין בט"ו באדר, ומדינה זו - היא הנקראת: כרף; וכל-מדינה שלא היתה מקפת חומה בימות יהושע, ואף-על-פי שהיא מקפת עתה - קוראין ב"ד, ומדינה זו - היא הנקראת: ציר.

ה שושן הבירה, אף-על-פי שלא היתה מקפת חומה בימי יהושע בן-נון - קוראין בט"ו, שבה היה הגם, שגאמר: ונום בתמשה עשר בו (ס. יא), ולמה חלו הדבר בימי יהושע? כדי לתלק כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותו הזמן; כדי שיהיו קוראין בכני שושן ויחשבו כאלו הם כרכין המקפין חומה, אף-על-פי שהם עתה חרבין, הואיל והיו מקפין בימי יהושע קורין בט"ו ויהיה זכרון לארץ ישראל גם זה.

ו גני הכפרים שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא בשני ובחמישי - תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים ביום הכניסה, כיצד: אם חל יום י"ד להיות בשני או בחמישי - קוראין בו ביום; ואם חל ביום אחר חוץ משני וחמישי - מקדימין וקוראין בשני או בחמישי הסמוך ל"ד.

ז כיצד חל י"ד להיות באחד בשבת - מקדימין וקוראין בחמישי שהוא יום י"א, חל להיות בשלישי - קוראין בשני שהוא יום י"ג, חל להיות ברכישי - קוראין בשני שהוא יום י"ב, וכל-אלו שמקדימין וקוראין קדם י"ד - אין קוראין אותה בפחות משערה.

ח דבר שמקדימין וקוראין ביום הכניסה, בזמן שאין נכנסין בו בשני ובחמישי - אין קוראין אותה אלא ב"ד, וכל-ציר שאין בה עשרה בטלנין קבועין בבית הכנסת לצרכי הצבור - הרי היא ככפר ומקדימין וקוראין ביום הכניסה, ואם אין שם עשרה בני אדם - ספקתו קלקלתו, והרי הם כאנשי ציר גדולה ואין קוראין אלא ב"ד.

ט בפה דברים אמורים שמקדימין וקוראין ביום הכניסה; בזמן שיש להם לישראל מלכות; אבל בזמן הזה - אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום י"ד ויום ט"ו: בני הכפרים ובני צירות קוראין ב"ד, ובני כרכין קוראין בט"ו, בן-צירי ששקף לברך או בן-כרף שקלף לעיר, אם היתה וצתו לחזר למקומו בזמן קריאתה, ונתעכב ולא חזר - קורא כמקומו; ואם לא היה בוצתו לחזר אלא לאחר זמן הקריאה - קורא עם אנשי המקום שהוא שם, וכרף וכל-הסמוך לו, וכל-הנראה שמו, אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה - הרי זה ככרף וקוראים בט"ו.

יא צירי שהיא ספק, ואין ידוע אם היתה מקפת חומה בימות יהושע בן-נון או אחר כן הקפה - קוראין בשני הימים שהם י"ד וט"ו וכליליהם, ומכרכין על קריאתה ב"ד בלבד, הואיל והיא זמן קריאתה לרב העולם.

יב קרא את-המגלה באדר ראשון, ואחר כך עברו בית דין את-השנה - חוזרים וקוראים אותה באדר השני בזמנה, אין קוראין את המגלה בשבת, גזרה: שמא יטול אותה בידו וילך אצל מי שהוא בקי לקרותה ויצבינה ארבע אמות ברשות הרבים - שהכל חכמים בקריאתה ואין הכל בקיאים בקריאתה, לפיכך אם חל זמן קריאתה בשבת - מקדימין וקוראין אותה קדם השבת, ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים.

יד כיצד י"ז יום ארבעה עשר שקל להיות בשבת - בני צירות מקדימין וקוראין ב"ב שבת, ובני כרכים קוראים בזמנם באחד בשבת, חל יום ט"ו להיות בשבת - בני כרכים מקדימין וקוראין בערב שבת שהוא יום ארבעה עשר, ובני צירות קוראין בו ביום שהוא זמנם ונקמזאו הכל קוראין בארבעה עשר.

פָּרָק שני

א הקורא את-המגלה למפרע - לא יצא, קרא ושכח פסוק אחד וקרא פסוק שני לו, וחזר וקרא פסוק ששכח וחזר וקרא פסוק שלישי - לא יצא, מפני שקרא פסוק אחד למפרע, אלא כיצד עושה? מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר.

ב מצא צבור שקראו חציה, לא יאמר: אקרא חציה האחרון עם הצבור ואחר ואקרא חציה ראשון - שנה קורא

תפירות בקצה היריפה ושלש באמצעה ושלש בקצה השני -
כשרה, מפני שנקראת: אגרת¹⁰.

יב וצריך הקורא לקרות צשרת בני המן וצשרת בנישימה
אחת, כדי להודיע לכל העם שקלם נתלו ונהרגו כאחד¹¹.

יג ומהנהג כל-ישראל שהקורא המגלה קורא ופושט כאגרת¹²
להראות העם, וכשיגמור חזור וכורכה¹³ בלה ומברך.

יד שני הנימים האלו שהם י"ד וט"ו - אסורים בהקפד¹⁴
ומצניית¹⁵ לכל אדם בכל-מקום, בין לבני כרכים שהם עושין

ט"ו בלבד, בין לבני צירות שהם עושים י"ד בלבד¹⁶. ושני
הנימים אסורים בהקפד ומצניית באחד הראשון ובאחד השני¹⁷.

טז אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או בתמישי הסמוך לפורים -
מתרים בהקפד ומצניית ביום קריאתה, ואסורין בהקפד ומצניית

בשני הנימים האלו¹⁸ ואף-על-פי שאין קוראין בהם.
יד מצנת יום י"ד לבני כפרים וצירות, ויום ט"ו לבני כרכים -

להיותם יום שמחה ומשתה ומשלות מנות לרצים ומתנות
לאביונים¹⁹, ומתיר בצעיות מלאכה²⁰, ואף-על-פי-כן אין ראוי

לצעות בו מלאכה. אמרו חכמים: כל-העושה מלאכה ביום
פורים - אינו רואה סימן ברכה לעולם²¹. בני כפרים שקדמו

וקראו בשני או בתמישי, אם חלקו מעות לאביונים ביום
קריאתם - יצאו²². אבל השמחה והמשתה אין עושין אותם

אלא ביום י"ד, ואם הקדימו - לא יצאו²³. וקצת פורים
שצשאה בלילה²⁴ לא יצא ידי חובתו²⁵.

טז כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר²⁶ ויתמן סעודה נאה
כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין עד שישתכר²⁷. ויגדום

בשכרותו. וכן מבי אדם לשלם שמי מנות בשר או שני מיני
תבשיל או שני מיני אכלין לחבירו, שצאמר: ומשלם מנות

איש לרעהו (אסתר ט"ו) - שמי מנות לאיש אחד; וכל-הסורכה
לשלם לרצים - משבחה, ואם אין לו - ממחליף עם חבירו²⁸;

זה שולם לזה סעדתו וזה שולם לזה סעדתו, כדי לקיים
ומשלם-מנות איש לרעהו.

טז ותיב לחלק לצנינים ביום הפורים. אין פוחתין משני צנינים:
נותן לכל-אחד מתנה אחת או מעות²⁹ או מיני תבשיל

או מיני אכלין, שצאמר: ומתנות לאביונים (ט"ו) - שמי מתנות
לשני צנינים³⁰. ואין מוקדקין במעות פורים, אלא כל-הפושט

ידו לטול - נותנין לו³¹. ואין משנין מעות פורים לצדקה
אחרת³².

יז מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעדתו
ובשלום מנות לרציו. שאין שם³³ שמחה גדולה ומפארה

אלא לשמם לב צנינים ויתומים ואלמנות ונגרים. שהמשמם לב
האמללים האלו, דומה לשכינה, שצאמר: להחיות רוח שפלים

ולהחיות לב נדבאים (ישעיה ג' טו).
יח כל-ספריי הנביאים וכל-הכתובים³⁴ צתידין לבטל לימות

המשיות³⁵ - חוץ ממגלת אסתר, ונהרי היא קנימת פתמשה
חמשי תורה³⁶ וכתובות של תורה שבעל פה³⁷ שאינן בטלן

לעולם, ואף-על-פי שכל-זכרון הצרות יבטל, שצאמר: כי נשכחו
הצרות הראשונות וכי נסתרו מצניי (ט"ו ט"ז) - ימי הפורים

לא יבטלו³⁸, שצאמר: וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך הנהגים
וזכרם לא-יסוף מרעם (אסתר ט"ו ט"ח).

למפרע, אלא קורא מתחלה ועד סוף על הסדר³⁹. קרא ושנה
מצט וחזר וקרא⁴⁰, אף-על-פי ששנה כדי לגמר את-כללה,
הואיל וקרא על הסדר - יצא⁴¹.

יג הקורא את-המגלה על פה - לא יצא ידי חובתו⁴². הלוטו⁴³
ששמע את-המגלה הכתובה בלשון הקדש ובכתב הקדש, אף-

על-פי שאינו יודע מה הם אותיותיו - יצא ידי חובתו⁴⁴. וכן אם היתה
כתובה יגנית ושמצה - יצא, אף-על-פי שאינו מכיר⁴⁵ ונאפלו היתה

השומע עברי⁴⁶.
יד היתה כתובה פרגום או בלשון אחרת מלשונות הגוים -

לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא המכיר אותו הלשון
בלבד⁴⁷, והוא שתהיה כתובה בכתב אותו הלשון; אבל אם

היתה כתובה בכתב עברי וקראה ארמית לארמי - לא יצא,
שומעא זה קורא על פה⁴⁸. וכיין שלא יצא ידי חובתו הקורא,

לא יצא השומע ממנו.
ה הקורא את-המגלה בלא כונה - לא יצא. כיצד? היתה

כותבה⁴⁹ או דורשה⁵⁰ או מגינה, אם כונן את-לבו לצאת
בקריאה זו - יצא; ואם לא כונן לבו - לא יצא⁵¹. קרא והוא

מתנגמם⁵², הואיל ולא נרדם בשנה - יצא⁵³.
ו כמה דברים אסורים שהמכונן לבו בכתיבה יצא? בשנתפון

לצאת בקריאה שקורא בספר שמצטיק ממנו⁵⁴ בשעה שהוא
כותב; אבל אם (לא) נתפון לצאת בקריאה זו שקתב - לא יצא,

שאינו יוצא ידי חובתו אלא בקריאתה מספר שקלה כתובה
בו בשעת קריאה⁵⁵.

ז הקורא את-המגלה וטעה בקריאתה וקרא קריאה משבשת⁵⁶ -
יצא⁵⁷, לפי שאין מוקדקין בקריאתה. קראה עומד או יושב -

יצא, ונאפלו בצבור; אבל לא יקרא בצבור, יושב, לכתחלה, מפני
כבוד הצבור⁵⁸. קראה שנים, אפלו עשרה כאחד - יצאו

הקוראים והשומעים מן-הקוראים⁵⁹. וקורא אותה גדול עם
הקטן⁶⁰ ונאפלו בצבור.

ח אין קוראין בצבור במגלה הכתובה בין הכתובים; ואם
קרא - לא יצא⁶¹, אלא-אם-כן היתה תורה על שאר

היריעות או תורה כדי שיהא לה הכר. אבל הניחיד קורא בה
ונאפלו אינה תורה ולא תורה ויוצא בה ידי חובתו⁶².

ט אין כותבין המגלה אלא בדיו על הגויל⁶³ או על הקלף⁶⁴;
בספר תורה⁶⁵; ואם כתבה גמי צפצא וקנקנתום⁶⁶ -

כשרה. כתבה בשאר מיני צבעונים - פסולה⁶⁷. וצריכה שרטוט
פתורה צמחה⁶⁸. ואין העור שלה צריך לעבד לשמה⁶⁹. היתה

כתובה על הנגר, או על עור שאינו מקצב⁷⁰, או שקתבה גוי
או אפיקורוס - פסולה⁷¹.

י היו בה אותיות מטשטשות או מקרעות, אם רשומן נפר
נאפלו היו רבה - כשרה. ואם אין רשומן נפר, אם היתה

רבה שלם - כשרה; ואם לאו - פסולה והקורא בה לא
יצא⁷². השמיט בה הסופר אותיות או פסוקים וקראן הקורא

את-המגלה על פה - יצא⁷³.
יא המגלה צריכה שתהא תפורה בלה עד שיהיו כל-עורותיה

מגלה אחת. ואינה נתפרת אלא בגידין בספר תורה, ואם
תפרה שלא בגידין - פסולה. ואינו צריך לתפור את-כל-

היריעה בגידין בספר תורה, אלא אפלו תפר בגידין שלש